

Nr 70.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ersättning för kyrkotionden från Skaftö annexförsamling; gifven Stockholms slott den 16 februari 1912.

Under återopande af bilagda utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen

att — i ändamål att de hemmansägare i Skaftö till Morlanda patronella pastorat hörande annexförsamling i Göteborgs stift, som nu hafva skyldighet att utgifva kyrkotionde till patronus i Morlanda församling, må vinna befrielse därifrån — medgifva, att från anslaget till »kyrkors underhåll» årligen må från och med år 1913, så länge patronatsrätten i Morlanda äger bestånd, till samma patronatsrätts innehafvare utgå ersättning för berörda tionde med lösen i penningar efter tioårigt medelmarkegångspris för 14,9928 hektoliter korn.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Berg, anförde:

Ersättning för
kyrkotionden
från Skaftö
annexförsam-
ling.

Den förnämsta af prästerskapets aflöningsförmåner har varit tionden, i sin ursprungliga form en skatt på bruttoafkastningen af viss näring. Tiondeinstitutet blef inom de olika svenska landskapen utbildadt i mångskiftande former, men skiljaktigheterna hänföra sig i allmänhet endast till detaljer. Man skilde mellan olika slag af tionde såsom sädestionde, kvicktionde, jakttionde och dylikt. Den i de gamla svenska landskapslagarnas kyrkobalkar föreskrifna tionden var en kyrklig skatt och i allmänhet, åtminstone sädestionden, så fördelad, att en tredjedel tillföll sockenprästen och de återstående två tredjedelarna sockenkyrkan, biskopen och de fattiga. Genom Västerås recess indrogs emellertid, med undantag endast för sockenprästens andel eller den s. k. tertialtionden, hela tionden till kronan, hvars andel därefter benämndes kronotionde. Under det att sålunda genom reformationen kyrkotionden kom att upphöra i det gamla Sverige, blef förhållan-

det annorlunda i de forna danska och norska provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän. Här var ursprungligen sädestionden delad lika mellan prästen, kyrkan och biskopen, och vid reformationen i Danmark tillerkändes den danske konungen endast den tredjedel, som biskoparna förut uppburit (kronotionden), hvaremot ej blott prästen utan äfven kyrkan fortfarande fick uppbära sina andelar af tionden, d. v. s. tertial- och kyrkotionden.

I en vid 1893 års Riksdag väckt motion framställdes ett förslag i syfte att åstadkomma afskrifning af den inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän från viss jord utgående kyrkotionden, och anhöll Riksdagen i underdånig skrifvelse den 2 maj 1893, att Kungl. Maj:t täcktes efter föregående utredning till Riksdagen inkomma med förslag angående sättet och villkoren för en dylik afskrifning. Efter att i detta ärende hafva hört vederbörande myndigheter framlade Kungl. Maj:t för 1898 års Riksdag nådig proposition (nr 52) angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionden. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt Riksdagen, på sätt i skrifvelse den 13 maj 1898 anmäldes, bland annat, att den i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän samt af vissa hemman i Älfsborgs län utgående kyrkotionden skulle från och med år 1900 upphöra att erläggas af de tiondeskyldiga, att från samma tid den afkortade kyrkotionden skulle afföras ur räkenskaperna, samt att i fråga om kyrkotionde, som åtföljde *patronatsrättighet*, de sålunda meddelade bestämmelserna utom i vissa särskilda fall, hvarom i det följande icke blifver fråga, ej skulle vara i vidare mån tillämpliga. I anslutning härtill och sedan Kyrkomötet, på sätt jag strax vill omnämna, yttrat sig i ärendet, utfärdade Kungl. Maj:t nådig förordning den 14 oktober 1898 angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotionden.

I sin skrifvelse den 13 maj 1898 uttalade Riksdagen, att, om än förslag om upphörande af kyrkotionden i de *patronella* pastoraten af brist på fullständig utredning icke för det dåvarande kunnat framläggas, Riksdagen likväl hyste den tillförsikten, att denna särskilda frågas lösning snart vore att förvänta, på det likställighet i förevarande hänseende måtte beredas berörda pastorat. Till 1898 års Kyrkomöte hemställde härefter Kungl. Maj:t, att Kyrkomötet, därest det godkände de af Kungl. Maj:t och Riksdagen fattade beslut om kyrkotiondens afskrifning, såvidt prästerskapets privilegier däraf berördes, måtte medgifva, att den med *patronatsrätt* förenade kyrkotionden finge vid den tid och under de villkor, Kungl. Maj:t funne för godt bestämma, upphöra att erläggas af de tiondeskyldiga; och blef denna hemställan af Kyrkomötet bifallen.

Redan dessförinnan hade åtgärder i antydda syftet vidtagits, i det att dåvarande kammarrådet Gabriel Thulin den 27 maj 1898 erhållit nådigt uppdrag att enligt de närmare bestämmelser, som meddelades af chefen för ecklesiastikdepartementet, verkställa erforderlig utredning rörande afskrifning af kyrkotionen inom patronella pastorat i Skåne m. fl. provinser. På grund af detta uppdrag utarbetade Thulin och aflämnade den 10 september 1901 till Kungl. Maj:t »Utredning rörande patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän» jämte därtill hörande »Samling af urkunder rörande patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän», hvilka båda arbeten med Kungl. Maj:ts tillstånd blefvo befordrade till trycket. Genom nådig remiss den 27 september 1901 anbefalldes kammarkollegium att efter vederbörandes hörande afgifva underdånigt yttrande och förslag i fråga om upphörande af den kyrkotionde, som ännu utginge i de patronella pastoraten i Skåne, Halland och Bohuslän. Till åtlydnad häraf inkom kollegium, med öfverlämnande af de till kollegium i ärendet inkomna handlingar, den 2 maj 1902 med utlåtande i frågan. Vid underdånig föredragning af detta ärende den 19 december 1902 hemställde dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, efter samråd med dåvarande statsrådet och chefen för justitiedepartementet, bland annat, att, enär hufvudfrågan eller frågan om upphörande af patronus kallelserätt ankomme på justitiedepartementets föredragning och afskrifning af kyrkotionen i de patronella pastoraten och därmed sammanhängande frågor vore beroende af denna hufvudfrågas behandling, utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden sistberörda dag måtte få öfverlämnas till justitiedepartementet för den vidare behandling af frågan om kallelserättens upphörande, som på samma departement ankomme.

Som bekant har detta sistnämnda spörsmål ännu icke blifvit slutligen afgjordt. Uppllysningar om frågans läge hafva emellertid lämnats i ett svar, som förutvarande statsrådet och chefen för justitiedepartementet Albert Petersson den 25 april 1908 afgaf i Riksdagens Andra Kammare med anledning af en utaf riksdagsmannen C. J. Ödman framställd interpellation i ämnet. Det meddelades i detta svar, att frågan i början af sommaren 1907 upptagits till behandling inom justitiedepartementet. Då det emellertid därvid visat sig, att man äfven beträffande gamla Sverige måste hafva kännedom i detalj om de särskilda patronatsrätterna och de med dem förbundna olika rättigheterna och skyldigheterna, hade i anledning häraf uppllysningar inforrats från vederbörande domkapitel. De sålunda inforrade uppgifterna m. m. vore, yttrade dåvarande justitieministern, fullständigt inkomna och föremål för bearbetning, och skulle ärendet behandlas med den skyndsamhet, dess invecklade natur medgäfve.

Enligt hvad statsrådet och chefen för justitiedepartementet meddelat mig, har ärendet den 16 juni 1911 öfverlämnats till särskild sakkunnig, som för närvarande har frågan under utredning.

Fastän sålunda spörsmålet om afskrifning af kyrkotionden i de patronella pastoraten för närvarande ligger under utredning och ännu icke kunnat föreläggas Kungl. Maj:t, har jag likväl nu i ett särskildt fall, där säregna förhållanden synas mig föreligga och påfordra ett statens ingripande, ansett mig böra, redan innan själfva hufvudfrågan är i skick att kunna afgöras, framlägga spörsmålet om statens öfvertagande af ansvaret för utgörandet af kyrkotionden i en viss församling, nämligen den till Morlanda pastorat hörande Skaftö annexförsamling. Förhållandena beträffande detta pastorat äro följande.

Genom nådigt bref den 21 december 1883 föreskrefs, bland annat, att ön Skaftöland med Fiskebäckskils och Grundsunds kapell samt öarna Jonsborg och Gåsö jämte öfriga väster om Skaftöland belägna öar, holmar och skär skulle afsöndras från Morlanda församling och utgöra en särskild annexförsamling till Morlanda pastorat under namn af Skaftö församling med därstädes anställd komminister, äfvensom att, sedan Morlanda kyrka, i den mån den ej befunnes skola af patronus underhållas, blifvit af de byggnadsskyldiga inom pastoratet försatt i fullgodt skick, Skaftö församling därefter skulle vara befriad från all byggnads- och underhållsskyldighet å denna kyrka.

I sitt ofvanberörda underdåniga utlåtande den 2 maj 1902 har kammarkollegium ifråga om kyrkotionden från Skaftö annexförsamling uttalat som sin mening, att, därest patronus till Morlanda i behörig ordning förklarades berättigad uppbära sagda tionde, saken ej kunde ordnas på annat sätt, än att staten öfvertog ansvaret för densamma, så länge patronatsrätten ägde bestånd; till denna uppfattning anslöt sig också dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i sitt förberörda yttrande till statsrådsprotokollet den 19 december 1902.

Beträffande den rätt till tionde, som tillkommer patronus i Morlanda församling, har Thulin i sin förut omnämnda utredning uttalat följande:

»I 1648 års mageskiftebref tillades patronus uttryckligen kyrkans tionde. Sedan Daniel Henrik Bildt år 1761 genom byte blifvit ägare till Morlanda säteri samt därtill lydande jus patronatus, yrkade han hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande att få uppbära kyrkotionden in natura eller ock få betalning därför efter i orten gällande pris, och ålade jämväl Kungl. Maj:ts befallningshafvande på anförda skäl, enligt utslag den 22 oktober 1762, tiondegifvarna att utbetala kyrkotionden in natura eller ock öfverenskomma med patronus om visst pris för densamma. Detta utslag öfverklagades af tiondegifvarna hos kammarkollegium, som den 14 december 1763 meddelade det beslut, att, alldenstund Daniel Henrik Bildt, såsom dåvarande ägare till Morlanda frälsesäteri,

medelst 1648 års för hans farfader Daniel Bildt utfärdade mageskiftebref bevisat sig äfven vara ägare af jus patronatus till Morlanda kyrka samt dess tionde, som han enligt mageskiftebrefvets klara innehåll vore skyldig använda till kyrkans vidmakthållande mot redovisning jämlikt 11 § i kungl. resolutionen den 3 augusti 1681, men hvaröfver han dock verkligen hade dispositionen, fördens skull och ehuru klagandena påstått att, som vanligt varit i deras företrädares tid, få betala denna kyrkotionde med 3 daler silfvermynt tunnan, dock som de icke företett något kontrakt om tiondens utgörande efter sådant visst och ständigt pris och de ej heller eljest anfört några sådana skäl och omständigheter, som kunde gifva anledning till någon ändring uti det öfverklagade utslaget, blef detsamma, i betraktande af allt sådant med hvad 8 § i 1723 års adliga privilegier innehölle, gilladt och fastställt. Tionden för Morlanda pastorat i dess helhet har därefter utgjorts till patronus enligt berörda resolution, och har han tillika ansetts tillkomma landskyld af åtskilliga hemman, ehuru den ej omuämnts i mageskiftebrefvet. Sedan Skaftö genom 1883 års nådiga bref afskilts till en särskild annexförsamling, har dock tvekan uppstått, hvilken ställning densamma härutinnan rätteligen skall intaga. Patronus har ansett sig, då genom sagda bref någon förändring ej uttryckligen vidtagits beträffande de patronus tillkommande rättigheter, fortfarande äga uppbära kyrkotionde och landskyld jämväl från Skaftö annexförsamling. Då åtskilliga hemmansägare inom nämnda församling vägrade utgöra sagda utskylder till patronus, verkställdes hos en del af dem utmätning, hvilken blef fastställd af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, under anförande bland annat att Skaftö annexförsamlings förhållande till Morlanda kyrkas patronus desto mindre kunde hafva ändrats genom åberopade nådiga bref, som detsamma enligt ordalydelsen hade afseende endast å annan underhållsskyldighet än den, som åläge patronus, men har denna fråga, hvilken, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 25 augusti 1899, ej ansetts vara af beskaffenhet att böra behandlas i den för administrativa ärenden stadgade ordning, sedermera hänskjutits till pröfning af vederbörlig domstol.»

I rättegång mellan patronus i Morlanda, kärke, och ägaren till $\frac{1}{4}$ mantal Lilla Backa i Skaftö, svarande, angående åläggande för svaranden att till käranden utgifva vederbörlig kyrkotionde för åren 1889—1899, har vederbörande häradsrätt genom utslag den 9 april 1901 yttrat:

Svaranden hade såsom ägare af $\frac{1}{4}$ mantal Lilla Backa i Skaftö församling ostridigt varit skyldig att till käranden såsom innehafvare af jus patronatus och kyrkans tionde inom Morlanda församling utgifva kyrkotionde, intill dess genom kungl. bref den 21 december 1883 förordnats, att ön Skaftöland med Fiskebäckskils och Grundsunds kapell samt öarna Jonsborg, Gåsö jämte öfriga väster om Skaftöland belägna öar, holmar och skär skulle afsöndras från Morlanda församling och utgöra en särskild annexförsamling till Morlanda pastorat under namn af Skaftö församling, samt tillika bestämts, att, sedan Morlanda kyrka, i den mån den ej funnes skola af patronus underhållas, blifvit af de byggnadsskyldiga inom pastoratet försatt i fullgodt skick, Skaftö församling skulle vara befriad från all byggnads- och underhållsskyldighet å denna kyrka. Då svaranden i sin ofvannämnda egenskap hvarken genom sistsagda kungl. bref eller eljest, så vidt i saken vore visadt, frikallats från sin berörda tiondeskyldighet till käranden, hvilkens förpliktelse till underhåll af Morlanda kyrka ej heller visats hafva blifvit upphäfd, förpliktades svaranden att utgifva på svarandens hemman belöande kyrkotionde jämte rättegångskostnader.

Häradsrättens utslag, som öfverklagats, blef genom dom den 24 maj 1905 af Kungl. Maj:t fastställd.

Af det anförda torde framgå, att någon ovisshet icke rådt om jordägarnas skyldighet att utgifva tionde till patronus intill tiden för utgifvandet af förberörda nådiga bref den 21 december 1883. Genom högsta domstolens nyssberörda dom torde få anses fastslaget, att 1883 års bref ej åstadkommit någon ändring i berörda skyldighet. Under sådana förhållanden anser jag mig, som sagdt, med fullt fog böra, oberoende af frågan om patronatsrättens reglering i öfrigt, till Kungl. Maj:ts pröfning framlägga här ifrågavarande ärende, så mycket mer som nu en särskild framställning i ämnet föreligger till Kungl. Maj:ts pröfning.

I underdånig skrifvelse har nämligen ledamoten af Riksdagens Andra Kammare C. J. Ödman enligt Skaftö församlings å kyrkostämman den 2 september 1908 fattade beslut å församlingens vägnar hemställt, att Kungl. Maj:t i nåder täcktes snarast möjligt vidtaga sådana åtgärder, att staten öfvertogte ansvaret för utgörandet till patronus i Morlanda af kyrkotionden från Skaftö, så länge patronatsrätten ägde bestånd.

I skrifvelsen har anförts följande:

Gifvetvis vore afsikten med ofvannämnda nådiga bref den 21 december 1883, att, då Skaftö själf skulle bygga och underhålla sina kyrkor, Skaftö, sedan Morlanda kyrka af de byggnadsskyldiga inom pastoratet blifvit försatt i fullgodt skick, ej vidare skulle hafva att lämna bidrag för kyrkliga ändamål till Morlanda utan få uppbära sin kyrkotionde för sina egna kyrkliga ändamål. Som det ville synas genom förbiseende blef frågan härom ej vid utbrytningen reglerad.

Af förutvarande justitieministern Albert Peterssons ofvanberörda anförande i Riksdagens Andra Kammare den 25 april 1908 syntes framgå, att det ännu torde dröja någon tid, innan kyrkotiondens reglering i de patronella pastoraten kunde väntas blifva genomförd. Härtill komme att Skaftö församling för kyrkobyggnader haft och i närmaste tiden komme att få mycket stora utgifter, enär den ena af församlingens kyrkor, nämligen Grundsunds, redan ombyggts och den andra, nämligen Fiskebäckskils, under år 1909 komme att undergå en liknande grundlig ombyggnad, hvilket allt för denna lilla och i ekonomiskt hänseende föga bärkraftiga församling komme att kännas mycket betungande.

Därjämte meddelades att kyrkotionden från Skaftö, som enligt en vid regeringsrådet Thulins ofvanberörda utredning fogad bilaga E utgjorde 14,0676 hektoliter korn, utginge in natura eller efter öfverenskommet pris.

Genom nådig remiss den 10 april 1909 anbefalldes kammarkollegium och statskontoret att efter vederbörandes hörande afgifva underdånigt utlåtande i ärendet; och har kammarkollegium till åtlydnad häraf låtit i ärendet höra dels Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län dels ock domkapitlet i Göteborg.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har anmodat kronofogden i Orusts och Tjörns fögderi att, efter inhämtade upplysningar angående de tiondeskyldiga hemmanen och den årliga tionde, som åläge hvart och ett af dem, infordra yttrande af de tiondeskyldiga hemmanens innehafvare, Morlanda församlings å kyrkostämma röstberättigade medlemmar samt patronus i församlingen.

Med anledning häraf har uppbördsmannen för prästerskapets löner i Grundsund och Fiskebäckskil, folkskolläraren P. A. Pettersson, som innehaft patronus uppdrag att verkställa uppbördens af ifrågavarande tionde inom Skaftö, lämnat följande upplysning:

Sedan uppbördsmannen af prästerskapets löner inom Skaftö kommun, Anders Johansson i Berg, med anledning af Petterssons begäran om uppgift enligt tiondesättningslängd i original eller i bestyrkt afskrift på beloppet af den från hvart och ett hemman inom Skaftö församling till Morlanda kyrka utgående korntionden, upplyst, att sådan längd saknades och det ej lyckats Pettersson i öfrigt anskaffa dylik längd, hade patronus för nyssnämnda kyrka enligt Petterssons hemställdan öfversändt uppbördslängd, uppgjord för ifrågavarande tionde för åren 1895—1905; och ställde sig enligt denna längd för hvart och ett af församlingens hemman berörda årliga tiondeskyldighet sålunda:

H e m m a n	Man- tal	T i o n d e	
		Sättingar	Kappar
Backa Stora	1	6	—
Backa Lilla	1/4	2	—
Berg	1	4	—
Efvensås	1/4	2	—
Fiskebäck	1	4	—
Fossa	1/2	4	—
Grönskhult Stora	1	6	—
Grönskhult Lilla	1/2	3	—
Gunnesbo	1	5	2
Gåsö	1/4	—	2
Islandsberg	1/4	1	2
Jonsborg	1/8	—	1
Löndal	1	6	—
Näreby	1	6	—
Röd	1/2	3	—
Stufveröd Stora	1	5	—
Stufveröd Lilla	1/2	3	—
Skaftö	1	8	—
Vägeröd	1/2	3	—
Summa	—	71	7

eller 9 tunnor och 3 kappar.

Vid af Pettersson enligt uppdrag hållet uppbördsmöte under hvar och ett af åren 1906—1908 för emottagande af ersättning för årets korn tionde inom församlingen hade anmärkning ej förekommit mot något af ofvan angifna tiondebelopp, och hade därvid samtliga beloppen blifvit inbetalda med penningar efter tioårigt medelmarkgångspris.

De tiondeskyldiga hemmanens innehafvare hafva i skrifvelse anført hufvudsakligen:

De instämde till alla delar uti hvad församlingens ombud, riksdagsmannen Ödman i sin underdåniga hemställan anført och vågade hoppas, att Kungl. Maj:t måtte finna de anförda skälen vara så vägande, att det måtte föranleda Kungl. Maj:t att göra den rättelse, som nämnda underdåniga skrifvelse äsyftade.

De tiondeskyldiga inom Skaftö församling hade genom föreskrifterna i kungl. brefvet af den 21 december 1883 kommit i en högst egendomlig ställning, emedan de på grund däraf fått underhållsskyldighet till kyrkorna i två församlingar, nämligen såväl till båda kyrkorna inom Skaftö församling som till Morlanda kyrka, till hvilken senare de allt fortfarande vore skyldiga att, liksom förut, utgifva tionde.

Detta förhållande hade betecknats som en orättvisa och kunde endast förklaras som ett förbiseende vid Skaftö församlings utbrytning från Morlanda, ty fallet torde vara enastående och kändes för dem såsom en tryckande och obillig dubbelbeskattning.

Detta säregna och i deras tycke orättvisa förhållande hade heller icke kunnat undgå att beaktas af vissa personer och myndigheter.

Hvad den i handlingarna uppgifna fördelningen af tionden på de särskilda hemmanen inom Skaftö beträffade, hade hemmansinnehafvarna icke något att erinra däremot.

Morlanda församlings å kyrkostämman röstberättigade medlemmar hafva enligt kyrkostämmoprotokoll den 9 september 1909 enhälligt beslutat att i enlighet med kyrkorådets förslag afgifva följande yttrande:

Morlanda församling hade intet att erinra mot, att staten öfvertog ansvaret för utgörande till patronus i Morlanda af kyrkotionden från Skaftö, så länge patronatsrätten ägde bestånd, dock under villkor att fullt vederlag lämnades för ifrågasvarande tionde, som utginge till Morlanda kyrkas underhåll.

Patronus i Morlanda församling, grosshandlaren J. N. Sanne har anført:

Emot den af riksdagsmannen Ödman å Skaftö församlings vägnar gjorda underdåniga framställningen hade Sanne intet att erinra, under villkor att fullt vederlag åt honom af staten lämnades för berörda tionde. Angående beloppet af korn tionden för Skaftö ville Sanne hänvisa till det handlingarna i ärendet åtföljande ofvannämnda yttrandet af folkskolläraren P. A. Pettersson, uppbördsman af prästerskapets löner inom Grundsund och Fiskebäckskil. Pettersson, som under de tre sistförflutna åren på Sannes uppdrag verkställt uppbörden af korn tionden i Skaftö, hade för detta ändamål erhållit del af Sannes tiondelängd och återgafve i sitt yttrande ett utdrag ur densamma i hvad den berörde Skaftö församling, slutande på en summa af 71 sättingar 7 kappar = 9 tunnor 3 kappar. Riktigheten af detta Petterssons utdrag ville Sanne vitsorda. Enligt hans ofvannämnda tiondelängd hade den patronus tillkommande korn-

tionden i Morlanda uppburits, så långt man kunde minnas tillbaka. Till grund för denna tiondelängd torde ligga »1694 års tiondesättning för Göteborgs och Bohus län», hvilken funnes förvarad i kammarkollegium och hvaraf Sanne innehade bestyrkt utdrag. Enligt detta utdrag utgjorde korntionden från Skaftö församlings hemman $36\frac{3}{8}$ skäppor = 9 tunnor 3 kappar, d. v. s. här ofvan uppgifna tal. Om detta tal reducerades till nu gällande mått enligt normen 1 tunna = 1,6487 hl., erhöles siffran 14,9928 hl. Enligt den af kammarrådet Thulin den 10 september 1901 till Kungl. Maj:t aflämnade »Utredning rörande patronatsrättigheterna i Skåne m. fl. provinser» Bil. E. skulle samma tionde utgöra 14,0676 hl. På hvilka grunder Thulin kommit till denna siffra, vore Sanne obekant. För sin del måste han hålla på den tiondesättning som tillämpats, så långt Morlandapatroniets böcker ginge tillbaka. I enlighet härmed förklarade Sanne sig alltså såsom fullt vederlag godkänna en årlig penningssumma, uträknad efter 14,9928 hl. korn enligt det för året fastställda tioåriga medelmarkegångspriset. Slutligen ville Sanne tillägga, att den årliga uppbörden af tionden plägade ske i november eller december månad.

Domkapitlet i Göteborg har i underdånig skrifvelse den 1 december 1909 förklarat, att domkapitlet funne skäl tillstyrka nådigt bifall till ansökningen.

Vidare har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län den 19 januari 1910 afgifvit eget underdånigt utlåtande i ärendet och därvid yttrat:

Om redan de tiondeskyldiga i patronella pastorat måste anses befinna sig i en sämre ställning än de tiondeskyldiga i pastorat, hvilka fått tiondeskyldigheten afskrifven, gällde detta i ännu högre grad i fråga om de tiondeskyldiga hemmanen inom Skaftö församling. Det framginge, att de tiondeskyldiga hemmanen i Skaftö församling uti förevarande afseende intoge en undantagsställning, och att det icke låte sig göra att på annat sätt än genom statens mellankomst befria dem därifrån. Kungl. Maj:ts befallningshafvande hemställde därför att, därest Kungl. Maj:t icke skulle anse hinder för frågans upptagande föranledas däraf, att framställningen gjorts af Skaftö församling och icke af de ifrågavarande hemmanens ägare, Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder, hvarigenom, med befriande af de nu tiondeskyldiga hemmanen i Skaftö församling från vidare utgörande af ifrågavarande tionde, af statsmedel måtte anvisas ett mot densamma svarande belopp att årligen, så länge patronatsrätten i Morlanda pastorat ägde bestånd, utgå till innehafvaren af densamma.

Till bedömande af storleken af ifrågavarande tionde har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i afskrift öfverlämnat utdrag af 1694 års tiondesättningslängd, upptagande för dessa hemman en sammanlagd kyrkotionde af $36\frac{3}{8}$ skäppor korn, hvilket öfverensstämmer med den af förbemalde uppbördsmannen Pettersson lämnade uppgiften, enligt hvilken kyrkotionden för Skaftö skulle utgöra 71 sätningar 7 kappar eller 9 tunnor 3 kappar korn.

Slutligen hafva kammarkollegium och statskontoret den 28 december 1911 afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande och därvid hemställt, att

Kungl. Maj:t täcktes — i ändamål att de hemmansägare i Skaftö församling, som nu hade skyldighet att utgifva kyrkotionde till patronus i Morlanda församling, måtte vinna befrielse därifrån — i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att från anslaget till »kyrkors underhåll» årligen måtte, så länge patronatsrätten i Morlanda ägde bestånd, till samma patronatsrätts innehafvare utgå ersättning för berörda tionde med lösen i penningar efter tioårigt medelmarkegångspris för 14,9928 hektoliter korn.

Såsom af det föregående torde framgå, har synbarligen ett förbiseende ägt rum vid den år 1883 skedda omregleringen af förhållandena inom pastoratet, och detta förhållande har ju redan tidigare påpekats af myndigheterna. Som dessutom patronus i Morlanda icke har något att erinra mot den underdåniga framställningen, och de skäl, som framhållits för densamma, uppenbarligen äro af vägande beskaffenhet, anser jag mig böra förorda ansökningen, detta så mycket hellre som något motsvarande förhållande icke torde förefinnas annorstädes inom landet.

Statskontoret och kammarkollegium hafva hemställt, att ersättningen för berörda tionde skulle utgå från det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till kyrkors underhåll. Med anledning häraf vill jag erinra, att af detta anslag, i riksstaten uppfördt till 170,428 kronor, ett belopp af 169,400 kronor utgör förslagsanslag till gäldande af ersättningar för indelning och därmed jämförlig anvisning och att, enligt 1910 års kapitalkonto till rikshufvudboken, å berörda förslagsanslag för nämnda år uppkommit en besparing af 18,378 kronor 41 öre. Någon höjning af anslaget till kyrkors underhåll torde följaktligen icke vara behöflig för gäldande af här ifrågavarande ersättning.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att — i ändamål att de hemmansägare i Skaftö till Morlanda patronella pastorat hörande annexförsamling i Göteborgs stift, som nu hafva skyldighet att utgifva kyrkotionde till patronus i Morlanda församling, må vinna befrielse därifrån — medgifva, att från anslaget till »kyrkors underhåll» årligen må från och med år 1913, så länge patronatsrätten i Morlanda äger bestånd, till samma patronatsrätts innehafvare utgå ersättning för berörda tionde med lösen i penningar efter tioårigt medelmarkegångspris för 14,9928 hektoliter korn.

Till den af departementschefen i ärendet gjorda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder lämna bifall; och skulle proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Fredr. Lagerfelt.